

Kattavasti varmuudesta ja epävarmuudesta

Konferenssiraportti XXII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumista Helsingissä 11.–12.4.2025

DOI: <https://doi.org/10.61200/mikael.173120>

Veera Hämäläinen
Itä-Suomen yliopisto

Mikael

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen aikakauslehti
2025, Vol. 18, Nro 2, s. 374–378

Viittausohje

Hämäläinen, Veera 2025. Kattavasti varmuudesta ja epävarmuudesta: Konferenssiraportti XXII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumista Helsingissä 11.–12.4.2025. *Mikael* 18:2, 374–378. <https://doi.org/10.61200/mikael.173120>

ISSN

1797–3112

Kustantaja

SUOMEN KÄÄNTÄJIEN
JA TULKKIEN LIITTO
FINLANDS ÖVERSÄTTAR-
OCH TOLKFÖRBUND

Toimittajat

Marja Kivilehto ja Laura Ivaska (päätoimittajat), Sari Hokkanen,
Olli Philippe Lautenbacher, Minna Ruokonen ja Lena Segler-Heikkilä

Lehden numero

<https://journal.fi/mikael/issue/view/18-2-2025>

Käyttöehdot

<https://journal.fi/mikael/openAccess>

Abstract

This article reports on the XXII KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies hosted by the University of Helsinki on 11–12 April 2025. The symposium themed Certainty/Uncertainty brought together nearly 140 researchers, teachers, translators and interpreters to discuss on-going research projects as well as current issues and concerns related to the field of translation and interpreting. The two plenaries and three workshops, the poster exhibition and the presentations in altogether 17 sections, offered a diverse and inspiring cross-section of the field.

Keywords:

translation and interpreting studies, KäTu Symposium, certainty, uncertainty

Avainsanat:

kääntämisen ja tulkkauksen tutkimus, KäTu-symposiumi, varmuus, epävarmuus

XXII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen (KäTu) symposiumi järjestettiin Helsingissä 11.-12.4.2025. Symposiumin teemana oli käännös- ja tulkkausalan nykytilanteeseen, historiaan ja tulevaisuuteen viitaten *Varmuus ja epävarmuus*: Alan on pitkään sanottu olevan katoamassa uusien teknologioiden kuo- huissa, mutta täällä me yhä olemme. Haasteisisin vastaamalla ja mahdollisuuksiin tarttumalla käännös- ja tulkkausala jatkaa kehittymistään. Tällä kertaa symposiumi kokosi yhteen liki 140 tutkijaa, opettajaa, kääntäjää ja tulkkia keskustelemaan ajankohtaisista tutkimusprojekteista ja alan tilanteesta. Kaksi plenaariesitelmää, kolme työpajaa, viisi posteria ja peräti 50 esitelmää 17 sektiossa tarjosivat tuttuun KäTu-tyyliin kiinnostavan katsauksen ajankohtaiseen kääntämisen ja tulkkauksen tutkimukseen.

KäTu-symposiumeille totuttuun tapaan toinen plenaariesitelmistä oli käännös-

tieteen alalta ja toinen oman alamme rinnalta. Tämä perinne on omiaan pitämään kuulijoiden mielen virkeänä ja la- ventamaan kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen piirissä käytävää keskustelua. Vuoden 2025 KäTu-symposiumissa plenaristeina olivat tietokirjallisuuden professori, Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan dekaani Pirjo Hiidenmaa sekä apulaisprofessori Paola Gentile Triesten yliopistosta Italiasta. Perjantain plenaarissa Hiidenmaa kulki kauno- ja tietokirjallisuuden rajamailla ja pohti, mihin voi luottaa. Harmittavista esitysteknisistä haasteista huolimatta Hiidenmaan katsaus käännetyn tietokirjallisuuden historiaan Suomessa oli valaiseva. Lauantain plenaristi Gentile puhui kääntämisen ja tulkkauksen opetuksen kehittämisestä otsikolla *Adapting T&I Curricula for the Post-Covid Era: Alumni Insights and the Future of Translation and Interpreting*. Vuosina 2016 ja 2025 tehtyjen alumnitutkimus-

ten tulosten vertailu osoitti selvästi, että käännös- ja tulkkausosalalle valmistuneiden kokemat haasteet ovat reilussa kymmenessä vuodessa muuttaneet muotoaan. Aiempien ykköshuolenaiheiden – ei- ammattimaisten kääntäjien ja tulkkien aiheuttaman kilpailun ja englannin lingua franca -aseman – merkitys on heikentynyt ja suurimmat huolenaiheet ovat tällä hetkellä asiakkaiden muuttuvat odotukset sekä työn ja muun elämän yhteensovittaminen.

Työpajoja oli tänä vuonna kolme. Ensimmäisessä työpajassa jaettiin parhaita arviointi- ja palautekäytäntöjä tulkkauksen opetuksessa Stuart von Wolffin, Tutta Saalinin, Anu Viljanmaan ja Erja Tenhonen-Lightfootin johdolla. Toinen, Minna Ruokosen, Päivi Kuusen, Maarit Koposen ja Mari Pakkala-Weckströmin vetämä kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävaranto -työpaja haki yhteistyöstä varmuutta kääntämisen ja tulk-

kauksen opetukseen. Kristiina Taivalkoski-Shilovin johtamassa kolmannessa työpajassa käsiteltiin (käännös)tekniologian käyttöä kaunokirjallisuuden kääntämisessä tutkimuksen, käytännön ja juridiikan näkökulmista. KäTun kaltaisissa symposiumeissa harmillisinta on se, että kun kiinnostavaa ohjelmaa on useassa paikassa yhtä aikaa, jotain jää aina näkemättä. Uskallan kuitenkin luottaa työpajoissa olleiden kuvauksiin, joiden mukaan pajoissa työskenneltiin innokkaasti ja tuottavasti ja päästiin myös asetettuihin tavoitteisiin.

Postereita oli XXII KäTussa esillä viisi. Niistä kolme tarjosi erilaisia, toinen toistaan kiinnostavampia näkökulmia saavutettavuuteen: Marjo-Leea Alapuran posterit käsitteli multimodaalista etätulkkausta, Mira Kainulaisen posterit kuvailutulkkauksen käsikirja -hanketta sekä Eliisa Pitkäsälön, Mira Kainulaisen, Laura Kalliomaan-Puhan, Vaula Haavis-

ton, Kirsi Güntherin ja Jan Pitkäsälön posterit sosiaalihuollon sarjakuvien käännöksiä. Tekoälyn ja kielimallien hyödyntämistä puolestaan tarkastelivat Linn Ekholm sekä Claudia Mendes ja K. D. R. P. Amarasinghe. Postereiden äärellä riitti vilskettä, kun tekijät esittelivät niitä perjantai-iltaapäivän kahvitauolla.

Esitelmiä kuultiin tänä vuonna KäTussa yhteensä 50, ja ne oli jaoteltu teemoittain peräti 17 sektioon. Kaikkia esitelmiä ei tässä raportissa mahdu esittelemään, mutta aiheiden – ja alan tutkimuksen – moninaisuudesta saa käsityksen jo sektioiden otsikoiden listasta: käännöstiede ja teorian, tutkimus, käännösprosessit, kääntäjän työelämä, kysymyksiä tekoälystä, konekääntämisestä ja teknologiasta, koulutus ja opetus, laulukääntäminen, kääntäminen journalismissa, saavutettavuus, kaunokirjallinen kääntäminen, tulkkauksen kompetenssit sekä asioimistulkkaukset. Kun sektioita ja työpajoja

oli ohjelmassa aina neljä rinnakkain, jäi paljon valitettavasti näkemättä; itse ehdin kuulemaan pienen pintaraapaisun verran eli 14 esitelmää. En malta olla mainitsematta niistä muutamaa: Laura Ivaska käsitteli esitelmässään tutkimuksellista epävarmuutta kertomalla kiehtovan salapoliisitarinan käännöksen todellisen alkuperän jäljillä. Esa Penttilä ja Leena Salmi analysoivat joensuulaisen humppabändi Eläkeläisten laulujen sanoitusten käännöksiä. Niissä käytettyjen käännösstrategioiden kirjo osoittautui yhtä häkellyttäväksi kuin biisit ovat hulvattomia. Juha Lång puolestaan tarjosi informatiivisen katsauksen konekääntämisen käyttöön ja verkkopalvelujen monikielisyyteen julkisella sektorilla. Konekääntäminen voi olla kustannustehokas tapa parantaa kielellistä saavutettavuutta ja tasa-arvoa, mutta sen käytön on oltava läpinäkyvää. Esitelmien, samoin kuin postereiden ja työpajojenkin, abstrakteihin voi tutustua tarkemmin

KäTu-symposiumin verkkosivuilla osoitteessa katu-symposiumi.com.

Helsingin KäTun järjestelytoimikunta oli puheenjohtajansa Anne Riipan johdolla tehnyt erinomaista työtä. Käytännön järjestelyt sujuivat mutkattomasti ja symposiumivieraat saivat keskittyä itse asiaan. Helsingin kaupungin vastaanotto oli juhlava päätös ensimmäiselle symposiumipäivälle ja tarjosi paitsi hienon tilaisuuden päästä näkemään Helsingin kaupungintaloa ja kuulemaan kaupungin edustajan terveiset, myös aina kaivattua vapaamuotoista seurustelua kollegoiden kanssa. Virallisen ohjelman ulkopuolella tapahtuva verkostoituminen kun on symposiumeissa korvaamattoman arvokasta sekin varsinaisen ohjelman seuraamisen ohella.

Henkilökohtaisena huomiona todettakoon vielä, että XXII KäTu-symposiumi jää itselleni mieleen myös symposiumi-

na, jossa pidin ensimmäisen esitelmäni. Olen vasta väitöstutkimusmatkani alussa, ja kokeneemmilta kollegoilta saamani kannustavat ja rakentavat kommentit olivat arvokas ensikertalaiskokemus.

Seuraava Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi järjestetään Itä-Suomen yliopistolla Joensuussa 17.–18.4.2026. XXIII KäTu-symposiumin teema on *Konflikti ja harmonia*, jolla viitataan käännös- ja tulkkausalan ja -tutkimuksen monenlaisiin törmäyskohtiin sekä niiden ratkomiseen Teeman alle mahtuvat niin alan moninaisten toimijoiden väliset näkemyserot, paradigmakonfliktit, ihmisen ja teknologian välinen konflikti, alan tulevaisuudennäkömät kuin kääntäminen ja tulkkaaminen konfliktitilanteissa. Plenaaripuhujiksi ovat lupautuneet käännöstieteen professori Stefan Baumgarten Grazin yliopistosta ja kulttuurintutkimuksen professori Tuija Saresma Itä-Suomen yliopistosta.

Symposiumin ensimmäinen kiertokirje ja tarkempia tietoja on julkaistu symposiumin verkkosivuilla osoitteessa <https://katu-symposiumi.com>. Keskustelu keväisessä Joensuussa on taatusti vilkasta. Tervetuloa!

Kirjoittaja

Veera Hämäläinen on väitöskirjatutkija ja yliopisto-opettaja Itä-Suomen yliopistossa. Väitöskirjassaan hän tutkii liikku-
misen ilmaisemista satelliittikehyskielissä ja niiden välisissä
käännöksissä. Hämäläinen on vuoden 2026 KäTu-sympo-
siumin järjestelytoimikunnan puheenjohtaja.

Sähköpostiosoite: veera.hamalainen@uef.fi